

Lunds Universitet
Sociologiska institutionen

C-Uppsats
Vårterminen 2002

Danmark i Amerika eller Amerika i ”Danmark”?

Om identitet och ursprung

Författare: Jenny Rosenkvist
Sociologi 41-60p, SOC344
Handledare: Anna-Lisa Lindén

ABSTRACT

Författare: Jenny Rosenkvist

Titel: Danmark i Amerika eller Amerika i ”Danmark”? – Om identitet och ursprung

Kandidatuppsats i sociologi 41-60p, SOC344

Handledare: Anna-Lisa Lindén

Sociologiska institutionen, Vårterminen 2002

Det mångkulturella samhället är inget nytt, men medvetenheten om kulturell pluralism ökar i dagens samhälle. En del människor talar om att emigranter ”får ta seden dit de kommer” medan andra förespråkar en ömsesidig acceptans mellan gamla och nya medborgare. Ofta handlar det om att försöka att förstå främmande kulturer som kommer till det egna landet. I denna uppsatsen fokuseras det som är mer ovanligt, nämligen att istället se den egna kulturen i ett främmande land. Detta genom att studera Solvang – ett litet danskt samhälle i södra Kalifornien. Vad har det betytt för danskarna att ta med sitt ursprung då de emigrerat? Vilken betydelse har dess omgivning haft för formandet av en dansk identitet och vilken betydelse har denna danska identitet för gemenskap och tillhörighet?

Syftet är att se hur människor som emigrerat från Danmark till Amerika, tar med sig och uppfattar sin danska identitet. Inte genom att försöka förstå en kultur som är olik den västerländska, men genom att studera en kultur som finns ganska nära oss – den danska.

Uppsatsen är delad i tre teman där den första via Scott Lashes teorier om en postmodernistisk figural kultur ser till på vilket sätt Solvangs danskhet ges uttryck. Andra delen handlar om omgivningens betydelse för valet att låta danska element prägla Solvang identitet och hur Solvang använder sin danska identitet i sitt ansikte utåt. Slutligen har Bourdieus termer av kapital och fält använts bredvid Stuart Halls resonemang om hur kulturell identitet leder till en imaginär gemenskap för att belysa vilken betydelse den Solvangs danska identitet har för gemenskap och tillhörighet till en grupp.

Det danska i Solvang har idag en annan karaktär jämfört med tidigare. Från att ha varit danskt inuti tar folk idag del av det danska via det visuella med direkta budskap, d.v.s. en danskhet utanpå. Solvangs danska identitet används både som ett sätt att göra sig unik i förhållande till sin omgivning, samtidigt som den har betydelse för invånarnas känsla av gemenskap.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Inledning	2
Tidigare forskning	3
Problemavgränsning	3
Metodologiska överväganden	5
Tillvägagångssätt och disposition	5
Val av teori	5
Teoretisk referensram	7
Öppna eller stängda dörrar	7
Ett postmodernistiskt perspektiv	7
Identitet som unikum	8
En förändrad uppfattning av identitet – från traditionalism till individualism	8
Gemenskap och kulturell identitet	10
Vad är kulturell identitet?	10
Kapital och fält	12
Från Danmark till Amerika – om att ta med sitt ursprung och identitet då man emigrerar	13
Ett besök i Disneyworld på vägen till Solvang	13
Solvangsidentiteten som unikum	16
Solvangsidentitet och gemenskap	18
Sammanfattning och slutdiskussion	22
Att packa sitt ursprung i amerikakofferten	22
Yttre påverkan	23
Genuin och konstgjord gemenskap	23
Referenser:	27
Böcker:	27
Uppsatser och artikelsamlingar:	27
Internet:	28
Andra källor:	28

Inledning

Folk har i alla tider frivilligt eller ofrivilligt flyttat från den plats de växt upp på. Det mångkulturella samhället är inget nytt fenomen, men medvetenheten om kulturell pluralism i vårt samhälle, vilket här syftar till det skandinaviska, ökar. En del människor talar om att emigranter "får ta seden dit de kommer" medan andra förespråkar en ömsesidig acceptans mellan gamla och nya medborgare. Samhällsdebatten handlar då och då om hur människor med olika kulturell bakgrund ska bemöta varandra, om att bevara kulturer och kulturens betydelse för människors identitet och trygghet. Ofta handlar det om att försöka förstå kulturer utanför Skandinavien. Mest naturligt är detta då inflyttning hit märks mer än utflyttning. Folk kommer i kontakt med folk från andra länder dels i sin vardag och dels genom samhällsdebatten som når dem via massmedia och internet.

Inte lika vanligt är det att se den skandinaviska kulturen utanför Skandinavien. När vi någon gång ser den så kan den ändå tyckas vara annorlunda än den bild vi är vana att se. Den kultur som hör till det land i vilket vi kan finna våra "rötter", kan bli överdimensionerad i det nya landet. Detta kan illustreras med en intervju som två studenter i min sociologigrupp gjort inför en analys av livshistoria. I intervjun berättar en ung kvinna med invandrarbakgrund i Sverige att då hon besöker sina vänner i hemlandet tycker de att hon håller starkare fast vid hemlandets traditioner än vad de som bor kvar där gör (Persson & Uhrbom, 2002).

En annan impuls som ett första möte med den egna kulturen utanför landets gränser kan ge är att det är en "oäkta" kultur som visas upp – d.v.s. att den egna kulturen inte är autentisk i en annan kontext. Under mitt uppsatsskrivande visade det sig att en vän till mig stött på skandinavisk kultur utanför Skandinavien. Just denna känsla av att platsen och dess skandinaviska kultur inte var autentisk fanns också hos honom, då han meddelade mig att på det sätt som samhället uppvisade den kultur som ligger oss nära "kändes mest som ett sätt att locka turister".

Var går det att finna platser dit folk från norra delen av Europa har flyttat? Jag har valt att gå tillbaka i historien, närmare till mitten av 1800-talet då många skandinaver emigrerade till Amerika. På en del ställen växte samhällen upp där man fortsatte sitt liv enligt skandinaviskt mönster. Så är fallet med Solvang, ett litet danskt samhälle i södra Kalifornien.

Syftet med denna uppsats är att se hur människor som emigrerat från Danmark till Amerika, tar med sig och uppfattar sin danska identitet. Inte genom att försöka förstå en kultur som är olik den västerländska, men genom att studera en kultur som finns ganska nära

oss – den danska. Detta är intressant då jag är uppvuxen i och förstår det danska/skandinaviska, vilket inte är fallet om jag t.ex. skulle ha ifrågasatt hur emigranter från Östasien eller Afrika har tagit med sig och uppfattar sin östasiatiska eller afrikanska kultur här i Sverige/Skandinavien.

Tidigare forskning

Jag lät etnolog Anders Linde-Laursen via sitt kapitel ”Främmande böjningsformer av det danska – Marknadsföring och nationell identitet i Solvang” (Alsmark, 1997) introducera mig i sina studier av Solvang. Han har intresserat sig för relationen mellan plats och identitetsformning.

För det första frågar han sig vilka kulturella processer som ligger bakom skapandet av Solvang. Solvangs nuvarande karaktär är både amerikansk och dansk. Infrastruktur och stadsplan är starkt påverkat av en amerikansk kontext samtidigt som staden använder sin danska profil för lokal turistindustri. De gör ett medvetet val då de väljer element som danska turistorganisationer använder för att locka turister till Danmark. Solvang kan inte helt leva upp till originalet, men bilden är ganska lik.

För det andra ser han till hur dessa processer markeras som danska i den amerikanska omgivningen samt hur och varför det blivit omsatta i saker som kan säljas till turister. Det har visat sig att det som definieras som danskt i Solvang är traditioner som anknyter till ljud, rörelse, materiella ting och smak. Vidare behöver inte det som anses vara danskt i Solvang ha någon motsvarighet i Danmark. I Solvang klär exempelvis en skådespelare ut sig till H.C. Andersen och åker runt i häst och vagn samtidigt som han ropar ”Gutentag, Gutentag”, vilket inte förekommer i Danmark. Linde-Laursen menar att identifikation är viktigt för valet av traditioner ämnade att representera det danska. Genom upplevelse och små saker som turister kan ta med sig hem kan människor identifiera sig med Danmark. Det danska språket skulle däremot hindra identifikation och därmed erkännande och godkännande av särarter.

Problemavgränsning

Det skulle vara möjligt att analysera Solvang ur många olika aspekter. Det danska i Solvang är uppbyggt mycket runt en turistindustri och då skulle det vara givande att utforska Solvang i form av ett konsumtionssamhälle. Det skulle också vara fördelaktigt att fokusera på teorier

om globalisering och då fördjupa sig i Ulrich Beck, och Zygmunt Baumans diskussioner och försök att utreda globaliseringens konsekvenser.

Vad jag funnit intressant är hur karaktären av det danska i Solvang har ändrats och vilken betydelse solvangsidentiteten har. Centrala teman i min uppsats är alltså identitet och ursprung i förhållande till ett samhälle i förändring. Hur kan Solvang förstås sociologiskt?

Linde-Laursen menar att det danska i Solvang inte kan leva upp till originalet, men bilden är ganska lik. Det som samhället anser vara danskt har genom dess historia ändrat form. Idag är vissa danska traditioner vanligare än andra i fråga om att behålla en länk till sitt ursprung. Vad betyder det att ta med sitt ursprung då människor, i det här fallet, flyttar från Danmark till Amerika?

Vidare påpekar Linde-Laursen att det är danska saker som använts i Solvangs marknadsföring till turister. Vilken betydelse har Solvangs omgivning för deras val att forma en unik solvangsidentitet och vilken betydelse har denna identitet för Solvangs ansikte utåt?

Då en människa flyttar blir han eller hon inte automatiskt en ny personlighet utan den tidigare identiteten följer med. I Solvang har man behållit en del av den danska identiteten. Vilken betydelse har denna solvangsidentitet för känslan av tillhörighet och gemenskap?

Metodologiska överväganden

Tillvägagångssätt och disposition

Den mesta informationen om Solvang har jag hämtat från Linde-Laursens analys i *Skjorta eller själ? – Kulturella identiteter i tid och rum* och från hemsidor på internet där olika intressen, mest kommersiella företag, i Solvang ger sin presentation av samhället. Av den anledningen att Solvang är en ny bekantskap för mig har jag inför denna uppsats valt att begränsa mig till litteraturstudier för att lära känna och förstå samhället. Efter att ha skaffat mig bättre förståelse för Solvang vore det intressant att göra empiriska undersökningar. Att besöka platsen vore ett stort projekt. Inför vidare studier vore det emellertid möjligt att ta kontakt med människor i Solvang och via e-post eller chat på internet göra kvalitativa intervjuer för att få invånarnas egen bild av Solvang.

Jag har funnit förändringen av dansk kultur i Solvang intressant och låter detta vara genomgående i mitt arbete, d.v.s. att jag hela tiden hänvisar till historien och olika distinktioner mellan en modern och en senmodern eller postmodern tidsanda. Med historia avser jag den förändring som sociologer beskriver och den historia som har direkt anknytning till Solvang. En brist i uppsatsen kan vara det faktum att jag på grund av begränsning i tid och utrymme valt att inte fördjupa mig närmare i amerikansk historia, framförallt emigranthistoria och kultur. För vidare forskning skulle det dock vara en god idé att även söka en djupare förståelse inom dessa områden för att exempelvis jämföra amerikanska och skandinaviska samhällskontexter för att se på vilket sätt invandrade kulturer ges utrymme för att ta med sitt ursprung.

Jag har valt att dela uppsatsen i tre delar där den första belyser på vilket sätt det danska uttrycks. Den andra delen ser till vilken betydelse den danska identiteten har i Solvangs ansikte utåt och vad omgivningen har för betydelse i formandet av denna identitet. Slutligen fokuserar den tredje delen på vilket sätt den danska identiteten bidrar till olika typer av gemenskap och vi-känsla för solvangsborna. Inledningsvis ger jag en tredelad teoretisk referensram, för att sedan med hjälp av dessa ramar redogöra för min förståelse av Solvang. Till sist avslutar jag med en sammanfattande slutdiskussion av alla tre delarna.

Val av teori

Till min hjälp har jag valt att använda Scott Lashs teorier om den modernistiska diskursiva sensibiliteten i kontrast till den postmodernistiska figurala sensibiliteten för att visa på hur det danska i Solvang har ändrat karaktär. Vidare är Bourdieus fält och kapital givande för

diskussionen om hur endast danskar tidigare fick tillgång till Solvangs danskhet, medan den idag är öppen för alla. I den andra delen koncentrerar jag mig på hur skillnaden i uppfattning av vad det betyder att vara sig själv – att ha en identitet – i en modern respektive en postmodern eller senmodern tid genom att hänvisa till Zygmunt Bauman och Anthony Giddens, samt Ulrich Beck och Elisabeth Beck-Gernsheims analys av hur samhället formar individualiserade individer. I sista delen som handlar om den gemenskap som den danska identiteten i Solvang ger har jag funnit det fruktbart att ställa Bourdieu bredvid Stuart Halls diskussion om hur *kulturell identitet* leder till en *imaginär gemenskap*.

Teoretisk referensram

Öppna eller stängda dörrar

Solvang kan på många sätt framstå som ett postmodernistiskt fenomen. Begreppet "postmodernism" öppnar dock vägar för många olika tolkningar och dessutom kan en diskussion om fenomenet ens existerar öppnas. I denna studie vill jag försöka att tolka Solvang ur ett postmodernistiskt perspektiv, närmare i Scott Lashs termer av den postmoderna kulturens figurala orientering.

Ett postmodernistiskt perspektiv

Lash (1990) menar att den postmodernistiska kulturens representation ser annorlunda ut jämfört med den modernistiska. Medan den postmodernistiska kulturen är *figuralt* orienterad är den modernistiska kulturen *diskursivt* orienterad. Den modernistiska kulturen är en produkt av en moderniseringsprocess som baseras på en princip om kulturell differentiering. Den modernistiska konsten representerar något annat än sig själv. Syftet med t.ex. ett konstverk är inte verket i sig utan det budskap, den verklighet som man med estetikens hjälp låter konstverket representera. "Modernist culture signifies in a largely 'discursive way'" (Lash, 1990:174). Den diskursiva sensibiliteten prioriterar ord före bilder, har en rationell syn på kultur, distanserar åskådaren från det kulturella objektet och lägger särskild vikt vid *mening* i kulturella kontexter. Kulturellt konservativa människor prioriterar detta diskursiva sätt att se på konst.

Den figurala sensibiliteten å andra sidan prioriterar det visuella hellre än det skriftliga, utmanar rationella perspektiv på kultur, fokuserar åskådarens relativt direkta upplevelse i det kulturella objektet och frågar inte efter vad en kulturell kontext *betyder* utan vad den *gör*. "Postmodernist signification is importantly 'figural'" (Lash, 1990:174).

Den modernistiska kulturen ger sitt budskap genom att analyseras. Å andra sidan ger en analys av t.ex. ett postmodernistiskt konstverk en bild av tomhet, avsaknad av representation, om man förväntar sig att det ska finnas en verklighet bakom verket. Lash påpekar att den postmodernistiska kulturen inte saknar representation utan representerar annorlunda än modernistisk konst. Syftet med det postmodernistiska konstverket är inte att representera något annat än sig själv utan att representera just den verklighet som det är i sig själv.

Lash ger exempel på film och säger att den modernistiska filmen dyrkar "historien", medan den postmodernistiska filmen dyrkar de effektfulla bilderna (Andersen & Kaspersen, 1999).

Identitet som unikum

Identitet definieras som den sammanhängande helhet av egenskaper eller de sätt som en individ förknippar med sig själv. Det som gör en individ till just den han eller hon är "jag är jag". Att vara sig själv autentisk har dock olika betydelse i olika sammanhang och i olika samhällssystem.

En förändrad uppfattning av identitet – från traditionalism till individualism

Frågan om identitet har diskuterats av många teoretiker, med olika utgångspunkt. Bauman menar att identiteten i det moderna samhället var bunden till en social kontext, t.ex. arbete (Andersen & Kaspersen, 1999). Man föddes in en färdig personlighet. Det moderna samhället var en bokhylla med färdiga fack där det i varje fack låg en komplett uppsättning av tillbehör som tillhörde den identiteten. Man använde bara sin egen uppsättning av tillbehör eftersom man inte behövde ta någon annans roll. T.ex. behövde mannen aldrig använda kvinnans elvisp eftersom han aldrig bakade.

Vidare byggdes den moderna identiteten upp runt *ett* livsmål. För att förverkliga livsmålet krävdes stabilitet som sträckte sig bortom den enskilde individens liv, så att han/hon kunde se om hans/hennes handlingar ledde närmare målet (Andersen & Kaspersen, 1999). Stabiliteten upprätthölls om man kunde lita på att andra människor höll sig på sina platser så att de inte gjorde något oväntat. På ett sätt var identiteten också ett sätt att kontrollera varandra. Bauman kallar detta för social identitet, vilken man får genom att agera på ett sätt som gruppen förväntar sig (Trost & Levin, 1999). "Alla visste" vem man var, tillbehören som tillhörde identiteten var märkta. Om någon använde "fel", d.v.s. någon annans tillbehör kunde den sociala gruppen visa honom/henne tillbaka till den rätta rollen igen. Att vara sig själv betyder alltså att acceptera den personlighet man fötts in i och att se sin plats i ett större sammanhang med andra människor.

Identitetsuppfattningen i dagens samhälle har en annan karaktär. Samhället präglas av kulturell mångfald. Anthony Giddens diskuterar på ett individuellt plan i *Modernity and Self-Identity* hur den senmoderna människan måste skaffa en någorlunda sammanhållen

identitet i ett samhälle med en kultur som i större utsträckning präglas av social och kulturell differentiering. Å ena sidan har han eller hon en möjlighet att välja på vilket sätt han eller hon vill leva, å andra sidan visar sig en maktlöshet inför de abstrakta system som styr hennes vardagliga tillvaro.

Människor kan välja två vägar till en identitet. Antingen genom att bejaka en kulturell mångfald och använda olika influenser för att skapa en mångfasetterad identitet, denne individ – *kosmopoliten* – kan sedan röra sig obehindrat i olika kulturella miljöer. Andra människor känner sig då splittrade och söker sig till traditionella värderingar eller blir konforma för att undvika ambivalens (Johansson, 1996).

Vidare söker människor idag i stor utsträckning råmaterial från massmedier för att konstruera sin identitet. Detta innebär inte automatiskt att människor blir en del av en anonym massa, men det leder till en ständig rädsla att bli en del av mängden och ett intensivt sökande efter en autentisk identitet (Johansson, 1996). Det finns alltså en rädsla för att ”bli en i mängden”. Denna rädsla hålls under kontroll genom en ständig strävan efter att forma en identitet som skiljer sig från andras.

Medan Giddens såg att individer kan välja mellan kosmopolitens identitet och konformiteten fokuserar Beck och Beck-Gernsheim samhällets roll i individers identitetsskapande. Samhället idag har brutits ner i separata funktionssfärer, som inte interagerar. Jämfört med tidigare integreras inte folk i funktionella system utan individer är delvis involverade mellan olika funktionsvärldar. Folket integreras i samhället i form av olika roller skilda från varandra, som skattebetalare, studenter eller konsumenter.

Majoriteten av människor i dagens samhälle är präglade av en individualiseringsprocess. Den individualiserade individen har själv valt det ”material” som han/hon bygger sin identitet på. Tidigare föddes människor in en färdig biografi. Idag ”...far more than earlier, individuals must, in part supply them [*traditioner, regler och förebilder*] for themselves, import them into their biographies through their own actions” (Beck & Beck-Gernsheim, 2000:2). Individen gör aktiva val av vilka egenskaper som hon/han vill ha i sin personlighet. Identiteten är ständigt föränderlig. Den senmoderna identitetsbildningen handlar om en fortlöpande självkonstruktion. Samtidigt som individen bygger upp en sida av självet tappas andra sidor bort (Andersen & Kaspersen, 1999).

I femton punkter visar Beck varför det är viktigt att skapa ett liv på egen hand i en ”flyktig värld”. Två av punkterna innebär att individer blir mer och mer involverade i globala nätverk vilket gör att människor inte längre enbart binds till en plats. ”Globalization of

biography means place polygami; people are wedded to several places at once” (Beck & Beck Gernsheim, 2000:25). Vad mera är så leder individualisering till avtraditionalisering, men samtidigt till dess motsats, nämligen hybridtraditioner. Hybrididentiteter och inom hybridkulturer är folk ständigt sysselsatta med att kasta bort gamla identiteter för att skapa nya. Identiteten uppkommer genom inblandning och kombination med, men samtidigt i konflikt med andra identiteter (Beck & Beck Gernsheim, 2000).

Att vara sig själv i dagens samhälle innebär alltså att aktivt bygga sin personlighet, t.ex. med inspiration från massmedia och att göra sig själv unik i förhållande till andra. Enligt Beck och Beck-Gernsheim socialiseras individer till att bli individualister. Genom att se samhället som en viktig faktor till identitetsbildning menar Beck och Beck-Gernsheim att identiteten idag är ständigt skiftande. Vid ett tillfälle används Jean-Paul Sartres ord *dömd till frihet*. Beck och Beck-Gernsheim använder *individualisering* istället för *frihet* alltså *dömd till individualisering*. I Giddens termer bejaktar den individualistiska identiteten kulturell mångfald. Motsatsen till kosmopoliten är den individ som känner sig splittrad i kulturell mångfald och söker något fast. Giddens i sin tur hävdar dock att det går att göra val mellan att ta en traditionell fast identitet eller att vara en kosmopolit som har en mångfasetterad identitet som gör att han eller hon passar in i olika sammanhang.

Gemenskap och kulturell identitet

Oavsett hur en individs identitet ser ut så är det viktigt för honom eller henne att få vara någon – att ha en identitet och att få behålla de egenskaper som han eller hon förknippar med sig själv. Möjligheten till att behålla denna identitet är beroende av omgivningen och den miljö som individen vistas i. En individs identitet kan antingen ge en gemenskap och tillhörighet i en grupp eller stänga honom eller henne ute.

Vad är kulturell identitet?

Stuart Hall diskuterar i sitt kapitel ”Kulturell identitet och diaspora” i *Globaliseringens kulturer* (Eriksson, Eriksson Baaz & Thörn (red.), 1999) begreppet *kulturell identitet*. Han skiljer på två olika uppfattningar av kulturell identitet. Den första tolkningen syftar ofta till en fast, enhetlig, ursprunglig kultur – ett ”kollektivt ’autentiskt jag’” (Eriksson et al. 1999:231). Folk i diaspora som söker en ursprunglig kultur tror sig ofta finna denna första tolkning. Hall menar dock att den ”ursprungliga kultur” som dessa människor tror sig finna är den andra

tolkningen av kulturell identitet. Denna andra uppfattningen av kulturell identitet syftar till att producera en identitet istället för att återupptäcka. En kulturell identitet ses inte som något på förhand givet utan är ett återberättande av historien. Det handlar både om ett *blivande* och ett *förblivande* (Eriksson et al. 1999). Formandet av en kulturell identitet handlar alltså om att gå tillbaka i den gemensamma historien för att tillsammans i nuet skapa en gemensam förståelse av den. Folk i diaspora skapar en kulturell identitet som ser annorlunda ut än den kulturella identitet som man säger sig skapa. Den är också annorlunda jämfört med den kulturella identitet som skapas av folk som kommer från samma ursprungsland men också har bytt plats. Samtidigt som den är lika då den bygger på den kultur man fått med sig under sin uppväxt. T.ex. är martiniqueaner och jamaicaner är på samma gång olika och lika (Eriksson et al. 1999).

Hall själv växte upp på Jamaica. Han berättar: "När jag växte upp i Kingston under 1940- och 50-talen, omgavs jag av tecken, musik och rytmer från diasporans Afrika som i sig utgjorde resultatet av en lång och diskontinuerlig rad av förändringar. Ändå hörde jag aldrig någonsin en enda person säga om dig själv eller andra att han eller hon till viss del var eller tidigare varit 'afrikan', fastän nästan alla i min omgivning hade någon hudnyans i brunt eller svart" (Eriksson et al. 1999:237-238). Ingen jamaican associerade sina tecken eller musik med Afrika. Inte förrän under 1970-talet började man tala om afrokaribisk identitet. Denna kulturella upptäckt menar Hall beror inte på förmedling utan "...'tack vare' det stora inflytandet på människors liv som den postkoloniala kampen för medborgerliga rättigheter, rastafarireligionens kultur och reggaemusiken fick – d.v.s. metaforer, bilder och tecken för en rekonstruerad 'jamaiciskhet'" (Eriksson et al. 1999:238). Upptäckten av att vara afrikan kom inte för att det kom folk från den afrikanska kontinenten som berättade för jamaicanerna att de "tillhört" Afrika. Den afrikanska identiteten konstruerade de gemensamt genom att via sin hudfärg referera till Afrika. De tecken och den musik som jamaicanerna tidigare inte hade haft namn på fick nu en benämning.

En resa vars intention är att *återvända till sin ursprungliga kulturella identitet* skulle inte betyda att flytta till någon annan plats utan att återvända till den plats där resan startade. Det som idag kallas *den afrikanska kulturen* är inte en kultur som är ursprungligt afrikansk. Det har blivit en kultur sedan folk som en gång bott i den världsdel som vi idag kallar *Afrika*, men som nu bor någon annanstans där de kan definiera sig som annorlunda, sökt ett ursprung. De fann att de hade den mörka huden gemensamt likaså hade de liknande dans och musik. Tillsammans konstruerade de vad Benedict Andersen skulle kalla "imaginär gemenskap" (Eriksson et al. 1999).

Kapital och fält

Bourdieu's diskussion om fält och kapital, främst kulturellt kapital är relevant för min analys. Samhället är det som Bourdieu kallar det sociala rummet. Inom det sociala rummet finns speciella rum – fält. Inom fälten finns spelregler, vilka olika människor behärskar olika väl. Hur väl personer behärskar spelreglerna bestämmer deras position i fältet. Möjligheten att behärska spelreglerna beror på tillgången till kapital. Tillgången till kapital fås genom t.ex. utbildning (Andersen, 1999 & Roos, 2001-10-08). Bourdieu demonstrerar hur kultur är kapital genom att visa att val av "cultural practices" (kulturell aktivitet) fördelar sig olika bland befolkningen beroende på klass. "Cultural practices" är kodade och endast tillgängliga för de som har koden (Moderna sociologiska teoretiker – Teori 2: utdrag ur Waters, 1998). Jag vill inte huvudsakligen betona klasstillhörigheten utan hellre det faktum att "cultural practices" är kodade och att en individs kapital bestämmer hans eller hennes position i fältet.

Från Danmark till Amerika – om att ta med sitt ursprung och identitet då man emigrerar

En människa är inte bara en individ här och nu. Förmågan att planera, liksom möjligheten att använda sitt minne gör att det också existerar en framtid och ett förflutet. Det är svårt att acceptera att något bara sker utan anledning, och individen börjar leta efter en förklaring. En förklaring som skulle gå att finna genom att söka sina rötter. Minnet och det förflutna har betydelse för identiteten. Personer som flyttat har ett ursprung i en annan plats, en kultur som han eller hon tar med sig till sin nya ort. En del av invånarna i Solvang har generationer bakåt ett förflutet i ett annat land – Danmark. Vad har det betytt för dem att ta med sig sitt ursprung då man flyttat från Danmark till Amerika? Vilken betydelse har omgivningen haft för hur de formar sin danska identitet och vilken betydelse har denna danska identitet för tillhörighet och gemenskap?

Ett besök i Disneyworld på vägen till Solvang

Denna resas mål är Solvang, men innan vi når dit gör vi ett besök i Disneyworld. I Disneyworld finner vi tre av de punkter som Lash menar kännetecknar en figural sensibilitet; fokusering på det *visuella*, den *direkta upplevelsen* och *görandet/händelsen* framför betydelsen. Besöket kan liknas vid ett besök i en postmodernistisk kultur. Landskapet är utformat så att det direkt tilltalar våra sinnen såsom hörsel och syn, och kan uppfattas på plats. Besökaren i MGM Studios i Disneyworld, Florida, går in en värld av direkta upplevelser: ”Step into the bright lights of show business. Suddenly, you're front row, center stage for powerful performances from the big screen, music, and TV!” (Disney MGM Studios, 2002). I MGM Studios kommer upplevelsen direkt till besökaren genom musik och tv-bilder – det *visuella*, framför det diskursiva. Besökaren behöver inte förstå ”show business”, genom t.ex. utbildning eller erfarenhet, för att kunna delta i den ”show business” som MGM Studios erbjuder. Susan Zukin beskriver i *The Cultures of Cities* (1995) Disneyworld som en *visuell berättelse*.

Vidare ger Disneyworlds hemsidor inte berättelserna om Walt Disneys figurer, däremot inbjuder parken ständigt till deltagande *direkt* i den stora drömmen. ”One hundred years ago, Walt Disney was born. And the world was changed forever. From the first matinee audience to laugh along with Mickey Mouse to the child who just saw Cinderella Castle for the first time, we all hold a special place for the magical legacy of this one man. This year,

you're invited to celebrate here, at Walt's greatest dream, and share his never-ending dream come true with those you love" (Parks and more – 100 years of Magic, 2002-04-11).

Besökaren är i "show business" i samma sekund som han eller hon stiger över tröskeln till MGM Studios. Utan att ha läst in sig på ämnet i förväg kan besökaren agera som en stjärna. Upplevelserna i Disneyworld ska inte tolkas, de bär inga budskap förutom det de är i sig själv. Det viktiga för den person som går in MGM Studios är inte att lära sig vad "show business" betyder utan att fånga görandet och händelsen i stunden. Disneyland kan sägas vara ett postmodernt landskap.

I Bourdieus termer av kapital och fält kräver inte Disneyland att besökaren ska ha tillägnat sig ett visst kapital för att få tillgång till fältet. Man behöver inte ha lärt sig några koder för att kunna delta i händelserna i Disneyworld. De koder som Bourdieu menar inhämtades genom utbildning är betydelselösa för att förstå showerna, dessa har inga budskap förutom det som de är i sig, d.v.s. det som syns och som vem som helst kan fånga upp i stunden. Det betyder att folk inte behöver någon förkunskap om dem, och vem som helst oberoende av utbildning kan ta till sig det postmoderna budskapet i den stund de ser det.

Under 1800-talets emigration till Amerika försökte många emigranter att integrera sig i det amerikanska samhället, men försök gjordes också att etablera småsamhällen speciellt för danskar, svenskar eller folk från andra länder. Solvang är ett av dessa samhällen som byggdes upp främst runt det danska språket, skolan och kyrkan (Alsmark 1997). Samhället kunde från början liknas vid ett samhälle i Danmark, men efter hand försvann fler och fler danska element ut ur invånarnas vardagsliv. Linde-Laursen skriver att "Det är tydligt att pionjäreernas intentioner, att etablera ett specifikt danskt vardagsliv, inte hade någon framgång utöver den första generationen" (Alsmark 1997:181). Det inre danska ersattes istället av intensiva försök att bygga en bild av ett Danmark utåt. Tidigare hade stadens form och dess hus varit uppförda i amerikansk stil men efter världskrigen började man att bygga väderkvarnar av holländartyp, korsvirkeshus och liknande – "Danish provincial".

Linde-Laursen illustrerar detta genom att hänvisa till den transformeringsprocess som Barbro Klein beskriver i en studie av vad som händer med svensk tradition när den överförs till amerikansk kontext. Det finns en systematik i vilka element som flyttas över Atlanten. De överförda elementen är knutna till den agrar-religiösa livscykeln och representerar traditioner hos bättre ställda, inte hos fattiga. "Bland de olika formerna tycks traditioner som anknyter till ljud (musik), rörelse (dans), materiella ting och smak (mat och

dryck) vara rikt representerade. Däremot bryts den verbala traditionen ned, inte minst för att den exkluderar alla icke-kompetenta från att delta” (Alsmark, 1997:187).

För Solvang har den danska *Grundlovsdagen* varit en föregångare till *Danish Day*, ett veckoslutsevenemang i slutet av september. Denna dag har flyttats och fått en ändrad karaktär på ett sätt att man under *Danish Day* inte frågar efter betydelsen av dagen utan hellre vad som händer – frågan ”Vad gör?” fokuseras. Den femte juni firas *Grundlovsdagen* i Danmark som en politisk och nationell manifestation som är nära förknippad med Dannebrogen (danska flaggan) (Alsmark 1997). Flaggan är en symbol för det danska och representerar något i medvetandet hos folk som har förkunskap om dansk historia, kultur och politik. Flaggan *betyder* något mer än röd bakgrund med ett vitt kors på, likaså folkdräkterna. År 1936 hade Solvang 25-årsjubileum och man bestämde att fira detta den femte juni, d.v.s. samma datum som *Grundlovsdagen*, firandet kallade man *Danish Day*. Dagarna firas med parader, dansk folkdans, musik, mat, folkdräkter och det utlovas mängder av underhållning. På Solvangs egen hemsida har en kalender för årets händelser lagts ut. Danska aktiviteter blir ”happenings”, upplevelse och underhållning. ”Solvang loves a party – especially if it's a chance to put on traditional costumes and celebrate Danish style” (Calendar of Events, 2002-04-10). Senare bestämde man sig för att flytta evenemanget *Danish Day* till slutet av september. Genom att flytta festen och den nya form den fick klipptes bandet av till det danska ursprunget (Alsmark, 1997).

Genom att ställa *Danish Day* vid sidan av *Grundlovsdagen* ser vi att den förstnämnda frågar efter vad som *händer*, vad som *görs*, alltså det som Lash menar visar på en postmodernistisk, figural sensibilitet. Danska flaggan skulle i detta sammanhang förstärka bilden av ett danskt landskap. Motsatt är den centrala frågan för *Grundlovsdagen* vilken *betydelse* den har, alltså den modernistiska, diskursiva sensibiliteten. I detta sammanhang har Dannebrogen annan representation. I Danmark, till skillnad från Amerika, finns den danska historien, politiken och kulturen ”i väggarna”. Danskheten förtydligas inte i visuella uttryck utan symboler såsom t.ex. flaggan hänvisar till något i folks medvetande.

Samtidigt som Solvang idag med dess postmoderna karaktär liknar Disneyworld, finns det ändå skillnader mellan de båda platserna. Skillnaden ligger i vilken intention man hade då plasterna kom till.

Syftet som Disney hade med Disneyworld var att bygga en upplevelsepark för drömmar, fantasi och förnöjelse (Zukin, 1995). Intentionen med Solvang var inte att staden skulle bli en upplevelsepark med Danmark som tema. Under stadens första årtionden var det

de danska institutionerna som stod i centrum, liksom det danska språket. ”Samtidigt med bosättningens etablering började man bygga upp de institutioner som skulle föra det danska vidare till kommande generationer” (Alsmark, 1997:180). Syftet med Solvang var att de som emigrerat till Amerika skulle ges möjlighet att behålla sin danskhet genom att fortsätta tala danska, gå i dansk skola och föra det danska vidare genom att bygga danska institutioner. Det danska uttrycktes genom en diskursiv sensibilitet, d.v.s. man måste ha kunskap för att kunna tolka symbolerna. Danskan behölls under den första tiden som språk. Den individ som inte lärt sig att tolka det danska språket kunde inte förstå det danska.

De första byggnaderna som uppfördes i Solvang var för institutioner såsom bibliotek, bank, folkhögskola, kyrkobyggnad, församlingshus och mejeri (Alsmark, 1997). Alltså institutioner som inte avslöjar sitt budskap direkt – förståelse nås via en diskursiv sensibilitet. Det var nödvändigt att ha förförståelse för det danska språket för att kunna utnyttja biblioteket på rätt sätt. De danska böckerna var endast tillgängliga för danskar. En person som inte kunde det danska språket saknade förkunskap för att få tillträde till den kunskap som böckerna i Solvangs bibliotek kunde ge.

Historien bakom Disneyworld respektive Solvang skiljer alltså sig från varandra. Disneyworlds syfte var att skapa en upplevelsepark. För att idén skulle fungera måste vem som helst oberoende av förförståelse ha möjlighet att delta. Genom att göra koderna möjliga att ta till sig direkt på plats med visuella metoder får platsen en, vad Lash kallar *figural kultur*. Solvang liknas vid en Disneyworld i frågan om hur det danska förmedlas i form av en direkt, visuell upplevelse. Det danska inhämtas idag genom en figural sensibilitet, medan det tidigare förnåms via en diskursiv sensibilitet.

Solvangsidentiteten som unikum

Det samhälle med skandinavisk kultur utanför Skandinavien som min vän, som jag tidigare nämnt, stötte på under sin resa till San Francisco var just Solvang. Något gjorde att det var intressant att stanna till i just Solvang – något skilde Solvang från andra ställen de körde förbi. Man har valt att ge Solvang en dansk prägel som tydligen har betydelse utåt. Vilken betydelse har omgivningen för förandet av solvangsidentiteten?

Det sätt på vilket det danska i Solvangs tidiga historia gavs uttryck, d.v.s. genom en diskursiv sensibilitet gav också samhället en modern form av identitet. Från början liknade Solvang samhällen i Danmark. Samhället behöll den kompletta uppsättning av danska element som man haft i Danmark. Samhället byggdes upp så att dess invånare behöll den

identitet som deras position i samhället gav, exempelvis genom sitt yrke. Tillhör såsom kyrka byggdes till prästen, skollokaler till elever och lärare.

En trend i dagens samhälle är att individer gör egna, aktiva val i uppbyggandet av en identitet. En anledning till detta är enligt Beck och Beck-Gernsheim att människor blir mer och mer involverade i globala nätverk. I Solvangs hybrididentitet går det att finna såväl dansk som spansk och amerikansk kultur. Den identitet som Solvang byggt upp är ett urval av element som är hämtade ur olika sammanhang. Valet av element beror på individens eller samhällets omgivning utanför. Det kan ses ur två perspektiv. Dels kan valet av element vara ett medvetet val för att ”komma nära” omgivningen eller för att överleva, å andra sidan kan det vara ett krav från omgivningen.

I det första fallet har valet att låta sin unika identitet präglas av danska element varit för att locka turister. En tanke hos Linde-Laursen är att den ekonomiska krisen under 1930-talet bidrog till att danskheten i Solvang markerades starkare. Ett av flera ekonomiska alternativ för att överleva var att ordna evenemang som lockade turister (Alsmark, 1997). Solvang som en turistindustri bygger på denna rädsla som Giddens hävdar att det finns idag - en rädsla för att ”bli en i mängden”. Via olika medium, t.ex. danska turistbroschyrer eller från besök i Danmark har man hämtat inspiration till t.ex. väderkvarnar och storkar. I det amerikanska landskapet är dessa element exotiska. Genom att använda sig av element som är exotiska i den amerikanska kontexten har man markerat sin individualitet.

Ur det andra perspektivet har de danska elementen valts ut och ändrats p.g.a. krav från omgivningen. Gunnar Alsmark har studerat hur främmande kulturer tas emot i Sverige. Genom att fråga folk på vilket sätt invandrare har berikat vår kultur blir svaret ofta med mattraditioner, dans och musik. Det som visas upp är en ”oproblematiserad söndagsversion”. I den turkiska föreningen i Alby utanför Stockholm är gemenskapen i gruppen det viktigaste, medan dansen har störst betydelse i föreningens kontakter utåt. När man firar i den egna gruppen är det inte självklart att folkdanslagets danser dansas, istället dansar olika grupper med varandra i ringdans eller ensamdans (Frykman & Löfgren, 1991). Det handlar om att visa upp den sida av sin kultur som andra, utomstående förväntar sig och vill se. Naturligtvis skiljer den svenska samhällskontexten sig från en amerikansk, men det går att likna den turkiska föreningens sätt att uppvisa sitt ansikte på ett sätt som passar in i Sverige med Solvangs sätt att uttrycka sin danska identitet i amerikansk samhällskontext. Solvang har låtit göra en video där några människor kort presenterar sina liv. En av dem, Elna Larsen, startade 1942 affären *Elna's* i vilken hon sålde danska dräkter. Hon berättar: ”We started doing the Danish costumes – because there was such a need for it. People who came to town, wanted

something that looked like a Danish costume. Of course we couldn't do the authentic ones and make them at a price that people could...could afford. But it is a big thing in the store now – they sell a lot of those little Danish costumes.” (Alsmark, 1997:193). Det fanns förväntningar utifrån att Elna skulle tillverka dessa danska dräkter. Som en följd av dessa förväntningar om att Solvang skulle vara präglad av danska element har de blivit en del av Solvangs individualiserade identitet.

Solvangsidentitet och gemenskap

Genom att studera Solvang och samtidigt bo nära Danmark som är förebilden, går det att se att det som i Solvang anses vara dansk kultur på många sätt inte är autentiskt med det danska som går att finna i Danmark. Husen i Solvang, byggda i imiterat korsvirke, har inte mycket gemensamt med varken dansk stad eller landsbygd. Snarare liknar de hus som är vanliga i engelska eller tyska städer. Utanför *Paula's Pancake House* strosar en stork i plast, dock är storkar mycket ovanliga i Danmark. På samma sätt är de oändligt många väderkvarnarna i Solvang inte i stånd att låta sina vingar snurra, än mindre går det att mala med dem (Alsmark, 1997).

Enlig Linde-Laursen (Alsmark, 1997) har etnologer och andra forskare ofta agerat traditionspoliser och försökt avslöja traditioner som icke-ursprungliga. Mycket i Solvang kan lätt avslöjas som icke-ursprungliga traditioner. Linde-Laursen menar att det är lätt att dekonstruera traditioner. Solvang är ett tacksamt byte för att avslöjas vara en plats med en konstruerad ”falsk” dansk identitet. I sin analys av Solvang menar han att detta inte är det intressanta. Vad som är intressant är den kulturella processen då en ny tradition konstrueras och han påpekar att traditioner inte blir mindre betydelsefulla bara för att de är kulturella konstruktioner.

I det följande vill jag inte fokusera hur processen ser ut då en ny tradition skapas utan det faktum att konstruerade traditioner inte är mindre betydelsefulla. Senare generationer av emigranter har gett det danska andra former än de som finns i Danmark, en ny solvangsidentitet. Känner invånarna i Solvang att dessa nya former för det danska är oäkta? Vilken betydelse har dessa nya former för dem? Vad betyder denna solvangsidentitet för känslan att tillhöra en grupp?

I Solvangs tidiga historia var dess danska uttryck mer identiska med de som går att finna i Danmark, än vad de är idag. Att uttrycken för det danska har ändrat form hänvisar

Linde-Laursen till en generell tendens som beskrivs i många invandrarstudier, där första generationen bygger etniska institutioner, andra generationen söker integration, medan den tredje söker sig till sina "rötter" (Alsmark, 1997). Den första generationen har som tidigare nämnts gjort försök att bygga det Danmark man just lämnat, med danska institutioner och ett danskt språk. Andra generationen har gjort försök att integrera sig – att samarbeta och känna gemenskap med grannar som inte kommit från samma land – för att överleva på den amerikanska prärien. Slutligen den tredje generationen som åter söker sig till sina "rötter", här blir det intressant att diskutera med utgångspunkt i Stuart Halls teorier om diaspora och kulturell identitet.

Stuart Hall ger en diskussion angående *kulturell identitet* med stöd i sina iakttagelser hur jamaicaner i Amerika i efterhand skapar sin afrikanska kulturella identitet. Likt Jamaica är en diaspora där invånarna är från Afrika, kan Solvang liknas vara diasporan där invånarna är från Danmark. Anledningarna till att det finns skandinaver och afrikaner i Amerika skiljer sig åt, men gemensamt är att båda har lämnat en plats för att bosätta sig/tvingas bosätta sig på en annan plats. Likaså finns det en skillnad i att jamaicanerna gjorde ett begrepp av och satte ett namn på en kultur vars anhängare tidigare inte definierat sig som tillhörande en viss kultur. I fallet med Solvang fanns redan begreppet *dansk kultur* och det danska som utvecklades i Solvang var inte att sätta namn på en kultur som tidigare inte definierats utan att återskapa en kultur som redan var fanns, också med namn.

Genom att den andra generationen gjort försök att integrera sig i den nya kulturen går det att anta att många danska former har fått ge vika för amerikanska. Danska språket ersattes t.ex. av engelska. Likt den generation som Hall tillhör försökte den tredje generationen danskar åter finna sina "rötter". Jamaicanernas afrikanska identitet formades ur *minnet* och ur de tecken, traditioner och den musik som man spelade. Som jag tidigare diskuterat är Solvangs danskhet *figuralt orienterad*. Institutioner som byggde på en diskursiv sensibilitet ersattes av en figuralt orienterad kultur, där inspirationen till det danska hämtades ur turistbroschyrer från Danmark. 1970 revs högskolan och marknadsföringen av det danska intensifierades. Turistutbudet hade blivit samhällets egentliga livsnerv (Alsmark, 1997). Förutsättningarna att efterlikna den afrikanska respektive den danska kulturen var olika men i slutändan är dessa båda kulturella identiteter både lika och samtidigt olika den kultur vilken de ser som sin ursprungskultur.

Väderkvarnarna är ett exempel på hur folk som är födda i diasporan gått tillbaka i den gemensamma danska historien och gemensamt i nuet skapat en bild av den. I sitt sökande efter dansk kultur fann man väderkvarnarna och uppförde liknande i Solvang. I

väderkvarnarna tillskriver folket sig en dansk identitet. Man betonar sitt danska ursprung och vill nästan påstå sig vara danskare än Danmark själv genom att säga att de är "more per capita, it is claimed, than in the 'home country' itself" (Alsmark, 1997:177). Om människorna som är födda och uppvuxna i Solvang skulle göra en resa till sin "ursprungliga kulturella identitet" skulle de inte hamna i Danmark. Resan skulle sluta på den plats där de startade. I fallet med väderkvarnarna skulle man inte känna igen sin kulturella identitet i Danmark då väderkvarnarna där har för syfte att mala vilket de inte har i Solvang. Samtidigt som väderkvarnarna är lika de i Danmark så är de olika. I Danmark finns de av en praktisk anledning, nämligen att mala, medan de i Solvang är resultat av ett sökande efter en kulturell identitet. Likaså refererar storkarna på *Paulas Pancake House* till något danskt, men storkar är väldigt ovanliga i Danmark (Alsmark, 1997).

En 21-årig amerikansk student intervjuades angående Solvang under ett besök i Sverige. Hon berättar att för henne representeras Solvang av cyklar med fyra hjul och väderkvarnar. Medan hennes mamma som är född i Sverige åker dit för att uppleva dess "general Scandinavian feeling" åker hon själv dit för att få tag i lakrits (Alsmark, 1997:190 se not). För dottern verkar inte Solvangsidentiteten ha så stor betydelse. Men för mamman är det annorlunda. När hon kommer dit känner hon den skandinaviska atmosfären. Förmodligen bor familjen i USA och hälsar endast ibland på i Skandinavien. Trots att de tecken som representerar det danska i Solvang inte är autentiska med sina motsvarigheter i Danmark känner hon, med Benedict Andersens ord en *imaginär gemenskap* med besökare som har en historia liknande hennes. Vad mera är så är festen är ett tillfälle för människor att vara glada tillsammans och känna samhörighet. Ofta träffas många människor som tidigare är okända för varandra på festen, och den skulle kunna jämföras vara just en imaginär gemenskap. I Solvang går många större festligheter, som t.ex. *Danish Day* i danska tecken. Även detta bidrar till att samling runt det danska ger en känsla av gemenskap.

I Solvangs tidiga historia gick det inte att utanpå byggnaderna se att verksamheten på insidan var "dansk". En utomstående som hamnat i Solvang kunde inte direkt se att dess invånare var från Danmark. För honom eller henne kunde dessa emigranter vara från vilket annat land som helst. Genom att enbart se till dess byggnader kunde det uppfattas som vilket annat samhälle som helst. Men för danskar som hade de danska koderna, som kunde tala danska och som vuxit upp med danska institutioner, var Solvang ett samhället som skilde från andra amerikanska samhällen genom sin danskhet. Den utomstående kunde inte koderna och var därför blind för det som de som var invigda såg. I Bourdieus termer var danskheten i

Solvang kodade, vilket innebar att inte vem som helst hade rätt tillgång av kapital för att kunna delta i en viss del av ett fält, d.v.s. den danska delen av fältet i Solvang.

Senare, i samband med att samhället började marknadsföra sin danskhet ändrades koderna för det danska. Uttrycken för dansk identitet integrerades på ett sätt som en amerikansk samhällskontext tillät. Det danska firandet av *Grundlovsdagen* ersattes av *Danish Day* med parader som är typiska för amerikanska evenemang. Likaså byttes danskan ut mot engelska (Alsmark, 1997). Det danska ”översattes” till en amerikansk kontext vilket gjorde att amerikanare som inte var invigda i de tidigare danska koderna kunde få tillgång till de danska delarna av Solvang som fält. Liknande gör den grekiska restaurangen Morkullan i Stockholm där det spelas en tillrättalagd grekisk musik – turistiká – tidigt på kvällen då de flesta gästerna på restaurangen är svenskar. Senare på kvällen ändras musiken till en mer inhemsk variant (Frykman & Löfgren, 1991).

Sammanfattning och slutdiskussion

Att packa sitt ursprung i amerikakofferten

Idag kan den direkta upplevelsen av Solvang jämföras med ett besök i Disneyworld som ett postmodernt landskap. Att ta med sig sitt danska ursprung har genom Solvangs historia först inneburit att vara dansk inuti, för att sedan bli dansk utanpå. Det är idag de visuella formerna som ger antydning om att Solvang har någon anknytning till Danmark. Det danska har tagit formen av en postmodern kulturyttring med en figural sensibilitet. Den modernistiska, diskursiva orienteringen får mindre och mindre betydelse. Lash menar att den diskursiva sensibiliteten prioriterar ord framför bilder. Tidigare hade samhället en annan karaktär, man talade exempelvis danska vilket det är väldigt få som gör idag. Under samhällets första år förstods det danska via en diskursiv sensibilitet. Detta betydde att man måste ha en förkunskap om danskt språk, kultur och politik för att förstå. Idag är karaktären annorlunda. Det danska språket har ersatts med engelska och inuti är samhällsstrukturen amerikansk. Det som tyder på danskt ursprung är de yttre, visuella uttrycken liksom musik och smak. Danskheten i samhället ger sig till känna via en figural sensibilitet. Även den oinvidige som inte har förkunskap förnimmar samhällets danska prägel.

Vad kan detta bero på? Ett antagande vore att uttrycken för det danska fått anpassa sig efter en amerikansk samhällsstruktur. Nordamerika har präglats av emigranter från olika länder som sökt sig dit för att finna lyckan. Det har varit en samlingsplats för många olika kulturer. Ensam eller i sällskap med prärievargar och familj måste pionjären skapa allt och handla trogen efter sin personlighet och sina intressen. Samtidigt måste han stödja sig på andra för att överleva och stödja dem i sin tur då så var påkallat. Dessa förutsättningar kan ha bidragit till att emigranterna i Nordamerika har utvecklat en individualism som också visar sig i att delstaterna tillåts ha olika, individuella författningar så länge som de inte strider mot den federala (Fischou, 1993). Som tidigare nämnt krävs det mer kunskap om amerikansk historia och kultur och, framförallt hur emigrationen till Kalifornien sett ut, för att kunna dra gällande slutsatser. Ändå vore en tanke att trots att Solvang var ämnat åt danskättlingar kom samhället måhända i kontakt med folk från andra nationaliteter med vilka man tvingades samarbeta för att överleva. Praktiskt vore det då lättare att arbeta inom gemensamma ramar, med samma språk. Det praktiska livet som förut hänvisat till danska institutioner blev mer och mer amerikaniserade som en gemensam förståelseram. Genom att institutionerna som tidigare representerat det danska ersattes av amerikanska kunde man förlora kontakten med sitt danska

ursprung. Möjligheten att behålla sin anknytning till Danmark var att förlägga det danska till estetiska uttryck – något vid sidan om det praktiska som var nödvändigt för överlevnad.

Frågan följer då om det skulle vara möjligt för ett samhälle likt Solvang att existera i en samhällskontext som Sverige. Men tanke på ovanstående resonemang skulle det inte uppstå exempelvis en grekisk by i Sverige, då det inte utsatts för emigration liknande den till Amerika. I denna uppsats är underlaget för litet för att göra den kopplingen. Det behövs mer studier i amerikansk och svensk eller dansk kultur, men för vidare forskning vore det intressant att fördjupa sig i varför det inte finns grekiska byar i Sverige.

Yttre påverkan

Omgivningens betydelse för formandet av en unik solvangsidentitet kan ses ur två perspektiv. När allt kommer omkring så finns det ändå likheter mellan Sverige och Amerika då det gäller vilken del av emigranternas ursprung som tar plats och också får ta den plats i det nya landet. Vid Gunnar Alsmarks studier av vilka delar av invandrares kultur som folk i Sverige menar har tillfört något till den svenska kulturen har det visat sig att invandrarkulturens dans, musik och mat har uppskattats. Det är samma danska element som har lyfts fram i Solvang. Av den svenska omgivningen förväntas invandrare att framföra en viss typ av kultur. Likaså finns det förväntningar från Solvangs omgivning att vissa element ska prägla samhället. Exempelvis startade Elna sin tillverkning av danska dräkter för att det fanns en efterfrågan av danska kläder. Ur detta perspektiv har omgivningens förväntningar frammanat det danska som en unik identitet för Solvang.

Ur ett annat perspektiv har det varit en medveten strategi att marknadsföra Solvang som ett danskt samhälle för turister. I detta fall har Solvang som unikum via den danska identiteten använts för att locka till sig sin omgivning och komma nära den. Omgivningen har tydligen haft betydelse för valet att välja danska element för att ge samhället en unik individuell identitet i förhållande till andra amerikanska samhällen.

Genuin och konstgjord gemenskap

Samtidigt som solvangsidentiteten använts som ett sätt att visa sin särställning – göra sig unik jämfört andra – har solvangsidentiteten haft betydelse för gemenskap och sammanhållning. Solvangsidentiteten har för senare generationen danska emigranter öppnat vägar till gemenskap både med andra danskättlingar och till människor från andra länder och kulturer.

Tidigare i Solvangs historia bestod gemenskapen i gruppen att medlemmarna inom gruppen använde sig av tecken och symboler som endast de invigda kunde förstå. Likt Bourdieus "cultural practices" var vissa delar av fältet kodade så att inte utomstående fick tillträde till den delen av fältet. Utomstående kunde vistas i samma fält som de invigda, men hade inte det rätta kapitalet för att tolka de tecken som symboler som gav tillträde till samhörigheten i gruppen. Således hölls utomstående automatiskt på avstånd. Idag bygger den danska identiteten inte längre på en förståelse av koder. Således krävs det inget speciellt kapital för tillträde till en viss del av ett fält. Detta ger möjlighet till gemenskap med en större grupp än den grupp som innefattar senare generationer av danska emigranter. Samtidigt som den inbjuder utomstående att delta i gruppen tillåter den sig själv att ansluta sig till en större gemenskap. Eftersom nuvarande danska tecken inte representerar något annat än sig själv kan de förstås i det direkta nätet. Detta gör att andra amerikanare har samma tillgång till det danska som danskättlingarna.

Mötet med Solvang och postmoderna landskap ställer Bourdieus diskussioner av ett kapitals betydelse för tillträde till en viss del i ett fält i det sociala rummet på sin spets. I den värld som både Disneyworld och Solvang, sett som en dansk upplevelsepark, representerar tillåts vem som helst att delta oavsett kapitaltillgångar.

I och med att danskättlingarna har anslutit sig till den större gemenskapen har de också antagit en amerikansk identitet. Vid tillfällen då det är önskvärt att känna en gemenskap, såsom vid fester, samlas folk som tidigare inte träffats. Då är det ett lyckat koncept att ge festerna ett danskt tema som festdeltagarna kan samlas runt trots att de annars inte har så mycket gemensamt. I efterhand skapar människor en gemensam förståelse av en historia som de många generationer tillbaka har gemensam, denna kulturella identitet blir en efterkonstruktion. Som en följd av detta känner individerna att de tillhör vad Stuart Hall, efter Benedict Andersen kallar en *imaginär gemenskap*.

Vad mera är har den figurala sensibiliteten gett möjlighet till gemenskap. Genom att senare generationer av danska emigranter har sökt kontaktnät i sin omgivning bestående av emigranter från andra kulturer och länder. Genom att anta att gemenskapen var det som Solvangs invånare primärt sökte var det mindre viktigt att hålla det danska som förstås via en diskursiv sensibilitet som exempelvis danska språket vid liv. Istället sökte invånarna andra vägar att nå folk med rötter i andra delar av världen. Som en följd av detta tillskrevs inte längre symboler någon annan representation än det de var i sig själv. Förståelse av ett tecken eller en bild krävde ingen förkunskap, det visuella intrycket kunde förstås i samma sekund det träffade ögat, och behövde inte tas in och analyseras för att kanske ändå inte förstås. Den

postmoderna, figurala sensibiliteten handlar mycket om att vara i nuet, då den inte hänvisar till något annat än sig själv. I detta fall verkar den figurala sensibiliteten ha skapat möjlighet till möte mellan människor från olika kulturer och platser på jorden.

Som jag tidigare nämnt är det ovanligt för skandinaver att se den egna kulturen utanför landets gränser. I fallet med Solvang ges dock denna möjlighet, men det är då lätt att, som Linde-Laursen påpekar, avslöja Solvang med en ”oäkta” dansk kultur. Likaså lät min vän mig förstå att Solvang kändes turistigt. Efterkonstruktionen av en dansk identitet – konstruktion av Halls definition av kulturell identitet – gör att den danska kulturen inte är direkt från Danmark. Det är en tolkning vilken leder till att den både känns igen samtidigt som den verkar annorlunda. Att se den egna kulturen på en annan plats, och dessutom i en annan form kan ge en känsla av att ha blivit bestulen på den.

Givande för vidare efterforskning vore det, som tidigare nämnts, intressant att fördjupa sig i diskussionen om globalisering och nationalstat. Beck definierar *globalisering* som den process som via transnationella aktörer undergräver och på tvären förbinder nationalstater och deras makt, suveränitet och identitet. Han talar om hur tidigare sociologer satt likhetstecken mellan nationalstatens gränser och samhällets gränser. Idag skakas nationalstaten, och också de tidiga sociologernas såsom Durkheim och Webers teorier om av globalitet och globalisering. Länder med starka gränser såsom Sverige och Tyskland upplever en globaliseringschock då nationalstatens gränser löses upp. I fråga om kultur preciserar han två perspektiv på kulturbegreppet – k_1 som en kultur som binds till ett visst territorium och k_2 – ett vidare begrepp som ser kultur som mellanmännisklig mjukvara, en ickeavgränsad mångfald (Beck, 1998).

I Solvangs fall har en kultur flyttat från en stat med tydliga gränser och lång historia till Amerika med sin relativt unga historia och mångkulturella samhälle. Den kultur som går att finna i Danmark ligger inom en nationalstats gränser och har en lång historia. Den skulle falla inom ramarna för k_1 . Å andra sidan är samhället i Solvang präglad av en mångfald kulturella strömningar; tyska och engelska korsvirkeshus och en tysk H.C. Andersen. Människor i Solvang har byggt sin tolkning av dansk kultur med det som för dem symboliserar Danmark, d.v.s. kultur som en mellanmännisklig mjukvara – k_2 . Genom att vi växer upp i ett samhälle där gränser och lång historia utgör stommen blir också vår förmåga att uppfatta och värdera beroende av denna struktur. Utifrån denna struktur ordnar vi samhället omkring oss. Ur detta perspektiv uppfattar vi den danska kulturen i Danmark som genuin då den som k_1 stämmer överens med våra kriterier för kultur. Solvangs danskhet

ställer, å andra sidan de strukturer som vi är vana att se på sin spets, och därför uppfattas denna kultur – k_2 – som ”oäkta”. Liksom Beck menar att Sverige och Tyskland drabbats av en globaliseringschock då nationalstatens gränser löses upp ställer mötet med Solvang vår uppfattning av kultur på sin spets.

Referenser:

Böcker:

- Alsmark, Gunnar (red.). 1997. *Skjorta eller själ? – Kulturella identiteter i tid och rum*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo. 1999. *Klassisk och modern samhällsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Beck, Ulrich. 1998. *Vad innebär globaliseringen? – Missuppfattningar och möjliga politiska svar*. Göteborg: Daidalos.
- Beck, Ulrich & Beck-Gernsheim Elisabeth. 2000: *Individualization*. England. Gateshead: Sage.
- Eriksson, Catharina & Eriksson Baaz, Maria & Thörn, Håkan (red.). 1999. *Globaliseringens kulturer – Den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*. Falun: Bokförlaget Nya Doxa.
- Fischou, Jean-Pierre. 1993, första upplagan i svensk översättning. *Den amerikanska kulturen*. Frankrike: Alhambra Förlag AB.
- Frykman, Jonas & Löfgren, Orvar (red.). 1991. *Svenska vanor och ovanor*. Stockholm: Natur och kultur.
- Johansson, Thomas. 1996. *Socialpsykologi och modernitet*. Lund: Studentlitteratur.
- Lash, Scott. 1990. *Sociology of Postmodernism*. London: Routledge.
- Trost, Jan & Levin Irene. 1999, andra upplagan. *Att förstå vardagen : med ett symbolisk interaktionistiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Zukin, Susan. 1996, andra upplagan. *The Culture of Cities*. USA, Massachusetts, Cambridge: Blackwell Publishers.

Uppsatser och artikelsamlingar:

- Moderna sociologiska teoretiker – Teori 2*. Artikelsamling för sociologi 21-40p, sociologiska institutionen vid Lunds universitet. Utdrag ur Waters, Malcolm. 1998. *Modern Social Theory*. ("Bourdieu: capitalizing on culture") London: Sage.
- Persson, Jennie & Uhrbom, Malin. 2002. *Valley & Safete – en livshistorisk analys*. Examinationsuppgift i metoddelkursen "Analys av livshistoriskt material". Lunds Universitet, Sociologiska institutionen.

Internet:

Disney MGM Studios. Disney world 100 years of Magic. Besökt 2002-04-11.

<http://disneyworld.disney.go.com/waltdisneyworld/parksandmore/parkindex?id=TPDisneyMGMStudiosPrk>

Parks and more – 100 years of Magic. Disney world 100 years of Magic. Besökt 2002-04-11.

<http://disneyworld.disney.go.com/waltdisneyworld/parksandmore/parksandmorehomeindex?id=ParksAndMoreRoot>

Calendar of Events. Sojourn of Solvang. Besökt 2002-04-10.

<http://www.solvangca.com/1/events.html>.

Sojourn of Solvang. Besökt 2002-04-10. <http://www.solvangca.com/html/SolvSoj.html>.

Andra källor:

Roos, Hans-Edvard, universitetslektor. Muntlig föreläsning om Bourdieu. 2001.10-08.